

Priznanja našim slavljenicima – korifejima hrvatske frazeologije

U ožujku 2017. godine u izdanju Sveučilišta Ernst Moritz Arndt u Greifswaldu objavljena je velika kolektivna monografija (ili, kako mi skromnije kažemo, znanstveni zbornik) posvećena pionirima hrvatske frazeologije – akademkinji Antici Menac povodom njezina 95. rođendana i akademiku Josipu Matešiću povodom njegova 90. rođendana. Naslov joj je dvojezičan – njemačko-ruski: *Die slawische Phraseologie in den modernen Massenkommunikationsmitteln (Publizistischer Diskurs)*. Kollektivmonografie / *Славянская фразеология в современных СМИ (публицистический дискурс)*. Коллективная монография; Грайфсвальд – Санкт–Петербург – Загреб 2017. Nastala je suradnjom rusista s triju sveučilišta iz triju gradova te uz potporu njemačkih i ruskih fondova za znanstvene projekte. Glavni su urednici zbornika prof. dr. sc. Harry Walter sa Sveučilišta u Greifswaldu, prof. dr. sc. Valerij M. Mокienko sa Sveučilišta u Sankt–Peterburgu i prof. dr. sc. Željka Fink Arsovski sa Sveučilišta u Zagrebu, a urednički kolektiv čine i T. V. Volodina (Bjelorusija), I. V. Kuznjecova (Rusija) i A. V. Savčenko (Rusija – Tajvan). Recenzenti su prof. dr. sc. Ewa Komorowska sa Sveučilišta u Szczecinu (Poljska), prof. dr. sc. Ludmila Stěpanova sa Sveučilišta Palackoga u Olomoucu (Češka) i dr. sc. Natálie Rajnochová s Karlova sveučilišta u Pragu.

Kako se vidi iz naslova, zbornik je posvećen slavenskoj frazeologiji u suvremenim masovnim medijima, odnosno u javnom diskursu. U uvodnom dijelu urednici najprije (na ruskom jeziku) predstavljaju naše jubilarce, a zatim slijede (na hrvatskom) opsežne biografije s cjelovitim bibliografijama Antice Menac i Josipa Matešića. Uvodni dio završava zahvalom hrvatskim znanstvenicima za golem doprinos filologiji i lingvistici, osobito frazeologiji hrvatskoga i ruskoga jezika. Oni su utabali *frazеostazu* koja se ubrzo pretvorila u široku znanstveno–istraživačku *cestu* kojom sada lakše koračaju oni koji ih slijede.

Sadržaj monografije, koji čine 33 naslova, podijeljen je u pet tematskih blokova (poglavlja) s priložima koji se bave frazeologijom različitih slavenskih jezika s obzirom na njezinu zastupljenost i funkcije u suvremenim masovnim medijima. Tako tekstovi u I. poglavlju obrađuju funkcioniranje frazeologije u tekstovima masovnih medija, u II. se poglavlju raspravlja o semantičkim frazeološkim dominantama u publicističkom diskursu, u III. je poglavlju riječ o uporabi *parola* (ustaljenih, obično političkih poruka) u publicistici, IV. je poglavlje posvećeno frazemima u strukturi publicističkoga diskursa, a u V. se poglavlju autori priloga bave krilaticama u analiziranom javnom diskursu. Uz brojne ruske frazeologe u monografiji se predstavljaju i znanstvenici iz Njemačke, Poljske, Slovačke, Češke, Bjelorusije, Kazahstana, Bugarske i Hrvatske. Hrvatsku dostojno zastupa Željka Fink Arsovski, naša vodeća i najaktivnija frazeologinja srednje generacije i voditeljica niza frazeoloških i frazeograf-

skih projekata koji su privukli najmlađu generaciju, a uz ostalo i suurednica ove monografije. Svojim golemim udjelom u istraživanju i obradi hrvatske frazeologije te u promicanju frazeologije kao jezikoslovne discipline Željka Fink Arsovski povezala je Zagrebačku frazeološku školu s najznačajnijim slavističkim, ponajprije ruskim, frazeološkim autoritetima, kakav je Valerij M. Mokienko, i osigurala joj status respektabilne i renomirane »škole« koju su utemeljili hrvatski rusisti na čelu s akademkinjom Anticom Menac.

Spomenutoj monografiji prethodila je slična monografija, koju je 2013. godine objavio isti izdavač, a posvećena je učenici i suradnici spomenutih jubilaraca dr. sc. Željki Fink Arsovski povodom njezina 60. rodendana. Izišla je pod trojezičnim (njemačko–rusko–slovačkim) naslovom *Die slawische Phraseologie und die Bibel / Славянская фразеология и Библия / Slovanská frazeológia a Biblia* (Greifswald – Sankt–Peterburg – Ružomberok 2013), i to zahvaljujući suradnji Sveučilišta Ernst Moritz Arndt u Greifswaldu, Filološkoga fakulteta Sveučilišta u Sankt–Peterburgu i Filozofskoga fakulteta Katoličkoga sveučilišta u Ružomberoku (Slovačka). Urednici su bili prof. dr. sc. Harry Walter sa Sveučilišta u Greifswaldu, prof. dr. sc. Valerij M. Mokienko sa Sveučilišta u Sankt–Peterburgu i doc. dr. sc. Dana Baláková s Katoličkoga sveučilišta u Ružomberoku. Knjigu su recenzirale prof. dr. sc. Ewa Komorowska i dr. sc. Agnieszka Krzanowska sa Sveučilišta u Szczecinu (Poljska) te A. V. Savčenko i E. K. Nikolajeva iz Sankt–Peterburga.

Ovaj je zbornik kruna jedne etape rada na rusko–slovačko–njemačkom međunarodnom znanstvenom projektu »Bible and Christianity in Phraseology«, koji je vodila doc. dr. sc. Dana Baláková s Filozofskoga fakulteta Katoličkoga sveučilišta u Ružomberoku. Suradnici na projektu do tada su već objavili nekoliko rječnika biblizama u slovačkom i njemačkom jeziku i pripremali zbornik koji će sadržavati nove rezultate njihovih istraživanja.

U uvodnoj riječi urednici upoznaju čitatelje sa spomenutim projektom obrade frazeološkoga blaga u Bibliji i kršćanskoj tradiciji. Obrazlažući objavljivanje ovoga zbornika, naglašavaju da su se autori priloga jednoglasno složili u odluci da ga posvete »aktivnoj članici Frazeološke komisije pri Međunarodnom slavističkom komitetu, zaslužnoj poznavateljici slavenske frazeologije i vjernoj njegovateljici biblijske tradicije, profesorici Sveučilišta u Zagrebu Željki Fink Arsovski« – želeći joj dobro »frazeološko zdravlje i dugovječnost biblijskih patrijarha«. Zbornik sadrži priloge 43 autora iz osam zemalja – Rusije, Njemačke, Slovačke, Hrvatske, Ukrajine, Bjelorusije, Slovenije i Češke. Uz mnoga značajna slavistička imena, kao što su V. M. Mokienko, H. Walter, D. Baláková, L. K. Bajramova, A. Bierich, J. Mlacek, V. I. Koval', E. Kržišnik, L. Stěpanova, K. P. Sidorenko, J. Skladaná i dr., u zborniku su još dva hrvatska imena, a riječ je o mladim frazeološkim stručnjakinjama, učenicama Željke Fink Arsovski – Branki Barčot i Aniti Hrnjak. Cjelovita, bogata bibliografija slavljenice nalazi se na kraju monografije.

Radovi u monografiji nisu tematski razvrstani jer se svi bave biblijsko–kršćanskom frazeologijom u različitim europskim jezicima (poglavito slavenskim i germanskim, ali i tzv. umjetnim), nego su poredani azbučnim redom prema prezimenima 48 autora. Različiti aspekti i pristupi ovoj zanimljivoj temi

otkrivaju širinu područja i neiscrpnost frazeološkoga blaga u zajedničkoj europskoj kršćanskoj baštini. Možemo biti ponosni što je upravo ovaj zbornik, prvi takve vrste u frazeološkoj literaturi, posvećen našoj najzauzetijoj i najplodnijoj frazeologinji.

Prvu i najopsežniju u trolistu frazeoloških monografija posvećenih našim lingvistima, pod dvojezičnim (hrvatsko–ruskim) naslovom *Slavenska frazeologija i pragmatika / Славянская фразеология и прагматика*, objavila je 2007. godine KNJIGRA iz Zagreba, a posvećena je akademkinji Antici Menac uz njezin 85. rodendan te akademiku Josipu Matešiću uz njegov 80. rodendan. Urednice su zbornika prof. dr. sc. Željka Fink Arsovski i Anita Hrnjak s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Recenzentice su zbornika prof. dr. sc. Erika Kržišnik sa Sveučilišta u Ljubljani i prof. dr. sc. Valerij M. Mokienko sa Sveučilišta u Sankt–Peterburgu. Knjiga je tiskana zahvaljujući sredstvima Zaklade HAZU i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH.

Zbornik sadrži radove 101 sudionika frazeološkoga znanstvenoga skupa koji je zajedno s Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu organizirala Komisija za slavensku frazeologiju pri Međunarodnom slavističkom komitetu. Dotična je Komisija osnovana upravo u Zagrebu još 1978. godine tijekom VIII. međunarodnog slavističkog kongresa i od tada se frazeološki znanstveni skupovi održavaju gotovo svake godine. Spomenuti je skup prvi takav skup u Hrvatskoj, a održan je od 17. do 19. rujna 2006. godine u Gradu Rabu. Na njemu se okupilo više od sto sudionika iz 16 zemalja – Rusije, Ukrajine, Bugarske, Makedonije, Srbije, Crne Gore, Slovenije, Poljske, Češke, Slovačke, Mađarske, Austrije, Njemačke, Danske, SAD–a i Hrvatske. Tako velik odaziv dodatno je privukla atraktivnost mjesta održavanja skupa i bablje ljetu na Jadranu, a savršena organizacija donijela je događaju zaslužan odjek izvan Hrvatske i potvrdila ugled naše frazeološke »struje« u jezikoslovnoj filologiji.

Slavljenicima koji su na sveučilištima u Zagrebu i Mannheimu 70–ih godina prošloga stoljeća »pokrenuli hrvatski frazeološki kotač« i zakotrljali ga Europom ovaj je skup i ovaj zbornik odao najveće priznanje i iskazao najljepšu rodendansku čestitku. Njihove biografije i bibliografije na prvim stranicama zbornika otkrivaju da su duge godine pionirskoga rada na hrvatskoj frazeologiji morale uroditi obilnim plodovima i učvrstiti tradiciju koja je prepoznatljiva u europskoj i svjetskoj slavistici.

Prilozi u ovom velikom zborniku, većemu od dvaju spomenutih, pisani su na devet slavenskih jezika – hrvatskom, slovenskom, makedonskom, bugarskom, ukrajinskom, ruskom, poljskom, češkom i slovačkom. Mogu se razvrstati u nekoliko tematskih blokova ili polja unutar kojih se na različite načine i s različitim gledišta povezuju dvije lingvističke discipline – frazeologija i pragmatika. Uz analize frazema s različitih aspekata, frazema u tekstu i frazema u kontekstu kulture u pojedinim se člancima povezuju frazeologija i korpusna lingvistika, paremiologija i aforistika, a posebna se pozornost posvećuje i dijalektalnoj frazeologiji. Uz priloge renomiranih slavista–frazeologa, kao što su N. F. Alefirenko, D. Baláková, A. Bierich, N. G. Bragina, L. I. Danilenko, L. P. Djadečko, M. Dobriková, R. Eckert, W. Eismann, L. A. Ivaško, E. Kržišnik, J. Mlacek, V. M. Mokienko, H. Pfandl, L. B. Savenkova, H. Walter i dr., u

zborniku su i članci mladih pa i najmladih istraživača frazeologije različitih slavenskih jezika i kultura. Iz Hrvatske se predstavilo čak jedanaest autora, uključujući i Željku Fink Arsovski.

Ovaj prikaz triju frazeoloških monografija – zbornika radova sudionika međunarodnih slavističkih skupova – prekratak je i preštur opis koji tek upućuje na sustavni, neprekinuti rad i golemi trud hrvatskih frazeologa uložen u istraživanje jedne prastare jezične pojave u okviru relativno mlade jezikoslovne discipline. Frazeologija je još uvijek neiscrpljeno i zbog svoje privlačnosti »zarazno« područje filologije u širem smislu, koje povezuje jezik, književnost i kulturu, tradiciju i suvremenost, povijest i sadašnjost, a navedeni su zbornici pouzdan orijentir i temeljna frazeološka literatura za nove istraživače. Doprinos naših triju frazeologa i frazeografa (!) tomu filološkom području, koji ima težinu životnih uloga, osigurao je velik ugled hrvatskoj slavistici izvan Hrvatske i učinio hrvatsku frazeološku literaturu relevantnom u najširim slavističkim okvirima pa stoga zaslužuje i veću pozornost hrvatske jezikoslovne sredine. Ovaj skromni prikaz želi je još jedanput podsjetiti da su korifeji hrvatske frazeologije – Antica Menac i Josip Matešić – ove godine ponovno slavljenci (!) kojima su s pravom posvećene dvije spomenute kolektivne monografije (iz 2007. i 2017.). Monografija posvećena slavljenci Željki Fink Arsovski (iz 2013.) njihova je neizostavna poveznica i u simboličkom smislu i u kontinuitetu znanstvenoistraživačkoga rada na polju hrvatske, slavenske i europske frazeologije.

Dubravka Sesar